

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАВА

Р. В. ЯКОВЕНКО

НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

КІРОВОГРАД - 2009

УДК 378.148.005

ББК 74.588(4УКР)в6

Я47

Яковенко Р. В.

Я47 Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації / Р. В.

Яковенко. – Кіровоград : „ПіК”, 2009. – 40 с.

Р е ц е н з е н т и:

В. Л. Осецький – д.е.н., професор кафедри економічної теорії Київського національного університету ім. Т. Шевченка

Н. М. Тошина – к.е.н., проректор з наукової роботи Кіровоградського інституту регіонального управління та економіки

Затверджено до друку на засіданні кафедри економічної теорії та права Кіровоградського національного технічного університету, протокол № 7 від 23 січня 2009 року.

Посібник містить методичні поради щодо організації та проведення наукової роботи студентів економічних спеціальностей. Наведено загальні вимоги щодо оформлення результатів наукових досліджень, визначено принципи та етапи творчої взаємодії студентів з науковими керівниками.

Підготовлена праця розрахована як на студентів так і на викладачів, що здійснюють керівництво науковою роботою студентів.

© Р. В. Яковенко, 2009.

ВСТУП

Науково-дослідна робота студентів дедалі більше набуває свого виховного та світоглядного значення, особливо на тлі загальної пасивності молоді, суспільного падіння рівня культури та обізнаності. Крім виховної функції, наукова робота студентів сприяє підвищенню мотивації навчального процесу, змінює профорієнтаційні пріоритети особистості, примушує студентів поглянути на навчання з іншого боку.

Формування сучасного конкурентоспроможного об'єкта та суб'єкта ринку праці вимагає значних зусиль, матеріальних витрат та його власного бажання із відповідним сприянням особистому саморозвитку. Інтелектуальне зростання сучасної молоді має відбуватись шляхом розширення особистих спроможностей до самозростання, вміння аналізувати та використовувати наявну інформацію, яка має необмежений і дедалі більше зростаючий характер. При цьому однією з функцій людини, що опрацьовує великі масиви інформації має бути здатність критичної оцінки та визначення її вірогідності, що можливо лише за умов наявності великого обсягу нагромаджених знань, володіння аналітичними основами.

Метою наукової роботи студентів є розвиток інтелектуально-аналітичних здібностей індивіда, створення передумов для подальшої наукової діяльності особистості, як одного з гарантів якісного написання та захисту дипломної роботи. Дипломна або кваліфікаційна робота може стати основою подальшої наукової

роботи, бізнес-плану, регіональної чи національної програми соціально-економічного розвитку. Тому від її якості може залежати не лише отримання диплому, а й перспективи подальшого наукового та матеріального зростання студента.

Підготовка високоякісної робочої сили, яка здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням дедалі більше зростаючих вимог сучасного ринку праці України, спрямовується на підвищену якість отриманих знань, чесність та порядність підприємницького прошарку суспільства, підвищення загальнонаціональної продуктивності праці.

Ефективна організація діяльності підприємства сприяє раціональному використанню ресурсів, основних та оборотних фондів, підвищує його прибутковість та конкурентоспроможність на національному, а можливо й на світовому ринку. Ефективна діяльність окремого виробничого підприємства є складовою частиною загальнодержавного економічного зростання, яке сприяє економічному розвитку регіонів, покращенню їх соціальної сфери, підвищенню авторитета України в світовому суспільстві. Саме тому, наукова робота має приділяти увагу не лише фундаментальним дослідженням, а й спрямовуватись на поліпшення роботи конкретного підприємства, галузі чи регіону. Таким чином, студент під час навчання забезпечуватиме себе майбутнім робочим місцем, буде спроможний впливати на розмір своєї заробітної плати, ще навіть не працюючи на підприємстві.

Об'єктивна необхідність науково-дослідної роботи студентів полягає у трансформації суспільної свідомості населення України,

внаслідок переходу до ринкової системи господарювання, змін у підприємницькому секторі економіки та в системі ліберальних цінностей суспільства. Не менше значення відіграє й зміна установок структурного розвитку національної та світової економіки, надання пріоритетної уваги нематеріальному виробництву та розвитку людини у новій надекономічній якості.

Залучення до наукової роботи якомога більшої кількості студентів спроможне зміцнювати соціальну структуру навчальних закладів, долати зайві протиріччя та суперечності в системі відносин „викладач-студент”, сприяти з’ясуванню справжнього призначення слухача вищого навчального закладу, розкривати його приховані позитивні властивості, поліпшувати загальний психологічний клімат у навчальному середовищі, створювати якісно нові мотиви до процесу навчання.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-дослідна робота є одним із напрямів професійно-кваліфікаційної підготовки студентів вищих навчальних закладів, яка ставить перед собою такі взаємопов'язані та взаємозалежні цілі:

- формування альтернативних підходів до засвоєння і використання навчальних, наукових, аналітичних та прогнозних матеріалів, їх критичний аналіз та співставлення із практикою сьогодення;
- визначення особистого ставлення студента до певних проблем та аспектів господарського життя, які різною мірою розкриваються в навчальних планах;
- започаткування основ наукового аналізу, оволодіння відповідною методологією та інструментарієм, набуття та розвиток навичок роботи з науковою літературою, розуміння її градації;
- поєднання декількох методологічних підходів у процесі дослідження наукових проблем, які мають міждисциплінарний характер, застосування економічного інструментарію для розв'язання неекономічних проблем, як-то проблем соціального руху, правового розвитку, морально-етичних проблем, причин та наслідків формування і розвитку масової культури тощо;
- пошук та виокремлення частки студентів, що мають здібності до аналітичної роботи, залучення їх до кафедральних, університетських, регіональних, національних

та міжнародних науково-дослідних програм. Створення відповідної мотиваційної бази;

- популяризація наукової діяльності університету і підвищення його рейтингу на різних рівнях, з метою залучення додаткових абітурієнтів та підвищення конкурсу під час вступної кампанії;
- розвиток та зміцнення морально-етичних установок студента в процесі виконання ним науково-дослідної роботи.

Науково-дослідна робота студентів здійснюється у відповідності до навчальних планів спеціальностей, програм наукової роботи факультетів і кафедр, індивідуальних планів навантаження професорсько-викладацького складу.

Залучення студентів до такого виду роботи здійснюється на добровільних засадах, з передбаченням певних форм її заохочення. Кількість осіб, напрями дослідження, терміни виконання, джерельна база та оформлення наукових результатів визначаються шляхом співпраці студента з науковим керівником, та затверджуються кафедрою. Про наявні отримані результати кафедра звітує перед факультетом та вченою радою університету.

Проміжні етапи дослідження можуть бути заслухані на засіданні кафедри. У випадку появи певних ускладнень, що стосуються питань компетенції керівника чи потреби матеріального забезпечення продовження дослідження, кафедра приймає відповідне рішення, аналізуючи наявний стан розробки наукової проблеми та його подальші перспективи. Остаточні результати

наукового дослідження доповідаються на науково-практичних конференціях, у відповідності до визначеної ієрархії.

Практичне значення отриманих результатів студентських конференцій може бути підпорядковане вирішенню прикладних вузькоспеціалізованих завдань та фундаментальних наукових напрямків.

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ

Науково-дослідну роботу рекомендується виконувати в наступному порядку.

1. Визначення загальноуніверситетських, факультетських та кафедральних планів науково-дослідної роботи, затвердження термінів її виконання та відповідальних осіб. Корисним також є встановлення відповідальності за зрив або порушення термінів такого виду діяльності.
2. Ознайомлення студентів з орієнтовними напрямками наукових досліджень та вимогами щодо її виконання. У випадку залучення до одного напрямку декількох студентів, доречно проводити її на конкурсній основі, проте заохочення має стосуватись усіх задіяних осіб.
3. Конкретизація та розподіл студентів щодо визначених напрямків. Назва напрямку може уточнюватись протягом періоду виконання, але проблемне ядро має залишатись незмінним, як і теоретико-методологічна база дослідження.
4. Вибір студентами наукових керівників; він може здійснюватись за принципом максимального наближення обраної тематики до навчальної дисципліни, наукових інтересів та набутого наукового доробку викладача. При цьому слід уникати особистих уподобань, ігноруючи рівень компетентності наукового керівника. Викладач сам може пропонувати студентам приймати участь у розробці певного напрямку. Участь студента у науково-дослідній роботі має адекватним способом відбиватись

на стані його успішності з предмету, який найбільше наближений до визначеної проблематики (у відповідності до модульно-рейтингової інструкції мають зараховують додаткові бали, пропорційно до обсягу та якості проведеної наукової роботи). Це має відбуватись навіть у тому випадку, якщо студент безпосередньо не співпрацює з викладачем, який прийматиме в нього екзамен чи залік. Після визначення основного наукового керівника, студент може користуватись послугами інших викладачів, у разі їхньої згоди та у випадку проведення міждисциплінарних досліджень.

5. Формулювання чіткого напрямку дослідження через взаємоузгодження позицій студента і наукового керівника, з урахуванням наукових потреб кафедри, факультету, університету, певного підприємства та регіону. У разі наявності оригінальних аналітичних та статистичних матеріалів, власних наукових доробків у певних напрямках, студент може сам запропонувати напрям, який буде суттєво відрізнятись від загального спектру наукового пошуку. Таких студентів доречно залучати до формування довгострокових загальних планів наукової роботи університету.
6. Визначення бажаних результатів дослідження (підтвердження теорії, її заперечення, розробка нових положень, концепцій, теорій, формування нової методології, взаємоузгодження різних концепцій, математичний аналіз теоретичних положень тощо). Він відбувається у відповідності до мети, яку ставить для себе особисто студент та загального напрямку роботи. Правильне

визначення мети роботи спрощує весь період її виконання. Студент одночасно може мати (свідомо чи несвідомо) декілька мотиваційних установок щодо виконання науково-дослідної роботи. Нею може бути суспільне визнання, досягнення економічного результату (отримання прибутку внаслідок впровадження результатів дослідження), популяризація своєї особи тощо. Тому одним із завдань наукового керівника є не лише наукова, а й психологічна взаємодія з учнем, прагнення визначення прихованих мотивів його діяльності, сприяння їх задоволенню.

7. Вибір методології дослідження. Застосування комплексу відповідного інструментарію є вірним кроком до виконання поставленого завдання, яке наближає студента до умов здійснення реальної наукової роботи. Дослідження відокремлених економічних моделей потребує застосування статичного методу, в усіх інших випадках доречно враховувати динамічні зміни досліджуваної події чи об'єкта. На початку наукової роботи, на її перших спробах студентам доречно спиратись на матеріалістичні підходи та оперувати матеріальними зрозумілими категоріями та показниками. Також доречніше застосовувати діалектичний підхід і не наближатись до метафізики, яка ще доволі складно досліджена в працях українських вчених-економістів. Обов'язковою умовою є дотримання методології протягом усього періоду дослідження: діалектичний матеріалізм не може змінюватись іншими методологічними підходами в процесі дослідження одного

явища. Особливо небезпечним це може бути в умовах побудови нових економічних моделей, які вимагатимуть, за логікою структури економічної методології, розробки подальших заходів економічної політики.

8. Огляд літератури та збір необхідного матеріалу. В обов'язковому порядку його слід узгоджувати з науковим керівником та, за наявності, використовувати його особисті напрацювання стосовно даної проблематики. В процесі збору первинного матеріалу для здійснення дослідження, доречно якомога більше розширяти коло наявної інформації. Використання інтернет-джерел доволі часто дає хибні результати, тому доречно спиратись на друковані авторитетні видання, найрейтинговіші журнали, монографії провідних українських науковців та вищих навчальних закладів. Так, слід використовувати матеріали таких наукових журналів, як „Економіка України”, „Фінанси України”, „Цінні папери”, „Україна: аспекти праці”, „Економічна теорія”, „Економіка і держава”, „Актуальні проблеми економіки”; вісники провідних національних університетів України: київського, львівського, дніпропетровського, одеського, донецького, запорізького тощо; вісники науково-дослідних інститутів Національної Академії наук України; галузевих національних університетів, зокрема Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана та Київського національного торговельно-економічного університету. Слід уникати використання матеріалів, що наводяться у пресі та у засобах масової інформації через її неточність, заангажованість

трактування певних подій і тенденцій, зокрема у політичній площині. В процесі тлумачення однієї економічної категорії доречно наводити 3-4 джерела, які визначають його по-різному, особливо це стосується нових категорій, та категорій, які суттєво трансформуються останнім часом. У разі застосування інформації макроекономічного характеру, доречно використовувати декілька різних джерел та способів їх підрахунку. У випадку практичного мікроаналізу, доречно застосовувати особисті статистичні спостереження, вибірки, фотографію та хронометраж певних економічних подій, опрацювання наявних матеріалів статистичної звітності. В процесі такого аналізу може виявитись приховування реальних показників діяльності певного підприємства, що можна враховувати - а можна ігнорувати в процесі дослідження, залежно від поставленого завдання та глибини застосування методу абстракції. Співвідношення навчально-методичної, інформаційної та науково-аналітичної літератури, що застосовується в процесі дослідження залежить від теми та поставлених завдань наукового аналізу, проте бажано, щоб усі вони були присутні. Перевагу слід надавати найостаннішим публікаціям та виданням, за виключенням першоджерел економічної класики.

9. Безпосередньо процес творчої діяльності. Натхнення до наукової роботи студенти можуть знаходити при виконанні самостійної роботи, проходженні практики, при перегляді періодичної літератури, на лекційних заняттях та під час підготовки до

семінарських та практичних занять. Режим наукової роботи має бути гнучким, студент повинен сам визначати тактичні терміни виконання окремих етапів роботи, проте на кожній стадії йому доречно підтримувати зв'язок зі своїм науковим керівником.

10. Оформлення результатів дослідження. Результати студентських наукових робіт можуть бути опубліковані в місцевій пресі, збірниках наукових праць, фахових виданнях, матеріалах конференцій, колективних монографіях, навчально-методичній літературі. Досягнення студентської наукової діяльності можуть бути наочно продемонстровані під час організації наукових виставок, конференцій, днів „відкритих дверей” університету. Студент має власноруч вирішувати, у якому вигляді йому корисніше оформляти проведене дослідження. Одноосібно надрукована праця має переваги, проте колективне наукове надбання може містити в собі більше корисного матеріалу та перспектив подальших розробок.

11. Впровадження результатів дослідження. Цей етап є доволі проблемним, та доволі часто взагалі не має місця – науково-дослідна робота в більшості випадків завершується стадією опублікування результатів дослідження. Отримані практичні здобутки доречно застосовувати в процесі поліпшення фінансово-господарського стану конкретних фірм, підприємств і установ державного та приватного секторів, планування та виконання особистих та сімейних бюджетів, формування регіональних програм соціально-економічного розвитку тощо. Теоретико-методологічні надбання, такі як розробка нових

теорій, висування нових гіпотез, визначення не досліджених раніше закономірностей, мають отримати продовження у подальших наукових розробках, практичному впроваджені у дослідженнях інших кафедр. Так, доречною є співпраця теоретичних, фундаментальних кафедр з прикладними випускаючими кафедрами. Відсутність практичного впровадження наукової роботи свідчить про її безперспективність, часовий, кон'юнктурний, або й узагалі випадковий характер.

3. ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТУДЕНТІВ

1. Оптимізація структури народного господарства України.
2. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.
3. Проблеми інвестування та їх розв'язання.
4. Проблеми розвитку домогосподарств та сімейного бізнесу.
5. Регіональна економіка: проблеми та перспективи.
6. Оптимізація структури місцевого бюджету.
7. Шляхи подолання безробіття.
8. Специфіка регіональної інфляції та її наслідки.
9. Співвідношення експорту та імпорту на сучасному етапі: першочерговість державних пріоритетів.
10. Трансформація грошового обігу України.
11. Дієвість об'єктивних економічних законів в умовах економіки України.
12. Еволюція предмету та методу економічної теорії.
13. Регулювання банківського сектору економіки.
14. Економічна поведінка в умовах нестабільної економіки.
15. Методи формування сприятливого інвестиційного клімату.
16. Перешкоди на шляху еволюції відносин власності.
17. Управління діловою активністю.
18. Проблеми розвитку інноваційного підприємництва.
19. Необхідність державного регулювання економіки.
20. Проблеми ринку праці України.
21. Шляхи боротьби з тіньовою економікою.

22. Управління економікою за допомогою інфляції.
23. Трансформація пріоритетів світового ринку.
24. Взаємодія валютного курсу та інфляції.
25. Конвертованість валюти та економічна безпека держави.
26. Проблеми формування в Україні середнього класу.
27. Шляхи досягнення макроекономічної рівноваги.
28. Формування нової методології регіональних досліджень.
29. Проблеми розвитку інтелектуальної власності в Україні.
30. Інформаційні технології в системі подолання економічних криз.
31. Конкурентоспроможність економіки України на світовому ринку.
32. Еволюція ролі людини в системі економічних відносин.
33. Закони попиту і пропозиції в умовах дійсності.
34. Економічна думка України: історія і сучасність.
35. Модель економічного механізму для України.
36. Проблеми та недоліки макроекономічного рахівництва в Україні.
37. Діяльність міжнародних економічних організацій на території України.
38. Закон вартості в умовах постіндустріальної економіки.
39. Співвідношення заощаджень та інвестицій.
40. Проблеми формування ринкової інфраструктури.
41. Еластичність попиту і пропозиції в Україні.
42. Інтегровані моделі економічної політики.

43. Класифікація витрат виробництва в умовах аморфної економіки.
44. Проблеми ціноутворення в сільськогосподарському секторі економіки.
45. Заробітна плата: механізм формування та управління.
46. Проблеми та перспективи розвитку людського капіталу.
47. Територіальне розміщення галузей народного господарства України та його удосконалення.
48. Правове регулювання підприємницької діяльності.
49. Економічний механізм уникнення чи подолання корупції в системі державного замовлення.
50. Визначення пропорцій готівкового та безготівкового грошового обороту, його обґрунтування.
51. Удосконалення системи управління безготівковим грошовим оборотом.
52. Система державного управління розвитком НТП.
53. Формування інфраструктури інформаційного ринку в регіоні України.
54. Державна регіональна політика України.
55. Економічний механізм управління демографічними процесами.
56. Співвідношення повноважень державного і місцевих бюджетів в системі управління регіональною економікою.
57. Пріоритетні напрямки інвестиційної політики.
58. Регулювання банківського сектору економіки.
59. Стимулювання розвитку небанківського кредитного сектору.

60. Правові та адміністративні методи регулювання ринку праці.
61. Шляхи збільшення обсягів зовнішньоекономічного товарообігу.
62. Державне регулювання інтеграційних процесів.
63. Індикативне державне управління соціальною політикою підприємства.
64. Проблеми ефективною реалізації земельного законодавства.
65. Планування та управління співвідношенням обсягів експорту та імпорту, їх економічне обґрунтування.
66. Транспортна політика держави та регіону.
67. Проблеми подолання безробіття в умовах розвитку НТП.
68. Проблеми формування та розвитку фондового ринку в Україні.
69. Спрощення механізму пільгового кредитування.
70. Проблеми і перспективи капітального будівництва в Україні.
71. Проблеми та перспективи управління державною власністю.
72. Оптимізація структури органів державної влади, що здійснюють регулювання національної економіки.
73. Еволюція предмету національної економіки.
74. Стимулювання розвитку інноваційного підприємництва.
75. Державне управління витратами соціального сектору.
76. Прогнозування чисельності населення країни та планування обсягів національного виробництва.
77. Ресурсно-екологічна політика держави.
78. Розвиток рекреаційного потенціалу України та шляхи підвищення його прибутковості.

79. Економічне зростання в тіньовому секторі.
80. Специфіка подолання регіональної інфляції.
81. Державне регулювання розвитку людини.
82. Трансформація ролі держави в умовах постіндустріальної економіки.
83. Державне регулювання великого підприємництва.
84. Співвідношення різних ринкових моделей в межах одного сегмента ринку.
85. Використання концепції неокласичного синтезу в процесі розробки та реалізації економічної політики.
86. Економічна політика підприємства.
87. Специфіка використання статистико-математичного методу в процесі економічних досліджень.
88. Еволюція потреб та економічних інтересів.
89. Економічні передумови формування та функціонування постіндустріальної цивілізації.
90. Роль економічних процесів у формуванні ноосфери.
91. Порівняльна характеристика дії господарського механізму різних країн.
92. Вплив міграції робочої сили на міжнародні економічні відносини.
93. Інтелектуальна власність та інтелектуальна політика.
94. Трансформаційна економіка: сутність, зміст та проблеми.
95. Новітні фактори економічного зростання.
96. Економічні та неекономічні блага. Товар і його властивості.
97. Теорії вартості і види цін.

98. Еволюція грошей, сучасні гроші.
99. Посилення важливості проблеми обмеженості ресурсів в умовах глобалізації.
100. Фондовий ринок в Україні: сучасний стан та проблеми на шляху подальшого розвитку.
101. Порівняльний аналіз ринкового і бюджетного секторів економіки.
102. Об'єкти, суб'єкти та механізм дії ринку.
103. Новітні форми нецінової конкуренції.
104. Теорії та моделі підприємництва. Види підприємств.
105. Капітал, відтворення, амортизація і прибуток.
106. Витрати виробництва і авансований капітал.
107. Капітал, прибуток і оподаткування.
108. Специфіка ринкових відносин в аграрному секторі економіки.
109. Земельна рента: сутність, види і механізм утворення.
110. Фінансово-промислові групи в Україні.
111. Економічні доходи та механізм їх розподілу. Структура доходів в Україні.
112. Ризиковість сучасної економіки та страхування.
113. Сутність і структура національного багатства.
114. Причини бюджетного дефіциту та способи його фінансування.
115. Передумови формування товарно-кредитного господарства.
116. Структурна перебудова економіки України.
117. Проблеми розвитку ринкової інфраструктури в Україні.
118. Суспільні фонди споживання: проблеми та перспективи.

4. ВИБІР МЕТОДОЛОГІЇ

Запропонований орієнтовний перелік наукових досліджень не є обов'язковим, студент може самостійно визначати тему наукового дослідження та узгоджувати її з науковим керівником. Тематика дослідження може торкатись не тільки виключно предметно орієнтованих питань, а й галузей використання проблемних аспектів, що розглядаються в межах курсу та в інших системах досліджень. Крім того, вона може трансформуватись протягом періоду виконання навчальних завдань та у відповідності до наявних потреб реального господарського сектора, або під впливом світоглядних змін студента та його керівника.

Допускаються такі типи наукових досліджень: історико-дослідницький, проблемно-перспективний, теоретико-практичний, узагальнюючий, теоретико-новаторський, аналітичний та синтезуючий. Кожен з цих типів, обов'язково має враховувати ще хоча б один інший, взаємодоповнюючи таким чином один одного. Якщо цього не відбувається, то для загальнотеоретичних питань, бажано використовувати проблемно-перспективний підхід, а до більш практичних питань - можливим є застосування порівняльного аналізу з використанням аналогії, співставляючи наявну проблемну ситуацію та схожий, подібний стан, який вже було розв'язано.

Виконання наукової роботи припускається за такими алгоритмами:

- синтезування теоретичного навчального та наукового матеріалу, наведення прикладів щодо його практичного застосування;

- узагальнення та обробка наявних даних з реалій економічного життя, виведення з них закономірностей та тенденцій;

- на підставі визначеної проблематики розробка новітніх методів економічної політики або важелів впливу на зазначені процеси;

- визначення проблеми та аналіз різних підходів до її розв'язання в різні роки та в різних країнах, вибір найоптимальнішого з них для суспільно-економічних умов України;

- поєднання декількох проблем та розробка заходів щодо їх розв'язання.

Сучасний стан розвитку економічної думки не дозволяє ігнорувати надбання економічних концепцій та поглядів, які знаходяться сьогодні за межами загальноприйнятої парадигми, так званого мейнстріму. Ревізія багатьох економічних теорій, особливо в умовах наявної фінансової кризи, є одним із актуальних способів наукового пізнання на сучасному етапі.

Принцип історизму полягає як у вивченні попередніх досягнень наукової думки, так і у аналізі економічних ситуацій чи подій, що мали місце у світовій економічній історії. Дуже важливе значення при цьому відіграє оцінка та порівняння ціннісних пріоритетів різних періодів та різних суб'єктів економічних

відносин. Так, якщо наприклад метою діяльності уряду сполучених штатів на певний час було подолання безробіття, то застосовувати ту ж систему економічних заходів у протилежному напрямі, з метою подолання інфляції в Україні (на підставі теорії Філіпса) не можна. Велике значення при цьому відіграють конкретно історичні та національно-ментальні особливості, які доволі часто ігноруються в процесі економічного аналізу при застосуванні методу абстракції.

Застосування нобелелогії, тобто орієнтації на досягнення виключно лауреатів премії Нобеля має носити обмежений характер, і в обов'язковому порядку доповнюватись іншими методами. Це пов'язано з доволі обмеженим у часі та у проблематиці колом праць нобелівських лауреатів у галузі економіки. До речі, паралельне застосування декількох методів, які не знаходяться у стані взаємозаперечення – це абсолютно нормальне явище.

Важливим є розуміння структури економічного знання, внутрішньої логіки її побудови, усвідомлення того, що заходи щодо удосконалення чи поліпшення певного стану або ситуації (тобто економічна політика), можна розробити лише після зібрання достатнього обсягу фактичного матеріалу, оволодіння категоріальним апаратом та побудови логічних ланцюгів щодо взаємозалежності певних процесів. Рухаючись від загального до часткового, тобто визначаючи причини виникнення певного економічного процесу, ми застосовуємо метод дедукції. Розвиваючи та систематизуючи одиничні явища та процеси – ми рухаємось до цілого, застосовуючи індукційний метод.

Суттєвою передумовою розробки ефективних рішень є глибоке сканування та діагностика актуальних економічних ускладнень. Доволі часто їх причина є прихованою, не такою якою вона здається на перший погляд. У випадку визначення правильних передумов економічної „хвороби”, можна застосовувати різні інструменти економічного одужання – „ін’єкції”, „кровопускання”, „терапію”, „ампутацію” тощо.

Треба навчитись бачити явище системно, в комплексі чинників, вміти визначити, що саме впливає на наш об’єкт дослідження і як він сам спроможний рухати інші процеси та об’єкти. Для цього рекомендується складне економічне явище розчленувати на складові, визначити їхню дію окремо - так, ми застосуємо метод синтезу. Дослідивши усі аспекти руху окремої ділянки, можна скласти їх у систему, застосовуючи метод синтезу. Пізнання системи, розкриття її сутності нерозривно пов’язано з роздвоєнням об’єкта пізнання на суперечливі сторони і визначенням шляхів та методів розв’язання цієї суперечності.

Застосування ілюстративного матеріалу спростить сприйняття наукового матеріалу, надасть йому певну дидактичну цінність, проте зможе відволікти увагу від аспектів та явищ, які не ілюструються у вигляді таблиць, графіків, діаграм тощо. Проте слід пам’ятати, що надмірне захоплення застосуванням математичних формул та кількісних методів, ускладнить якісну характеристику окремих явищ, які не завжди можна розрахувати кількісно.

Наукову роботу проблемно-перспективного спрямування рекомендовано проводити з урахуванням наступних елементів:

визначення існуючої актуальної проблеми, літературний огляд з приводу теоретичних положень її природи, розробка заходів щодо ліквідації існуючої проблеми, визначення механізмів впровадження в реальне життя розроблених заходів.

Історико-дослідницький напрям повинен містити в собі: визначення існуючої проблеми, історико-аналітичний підхід до її розв'язання, авторську оцінку історичних процесів, можливість їх застосування на сучасному етапі.

При розробці конкретної теми слід уникати бездумного переписування підручників, газет, журналів, монографій, брошур тощо. По закінченню розробки конкретної теми, студент повинен вільно орієнтуватись в питаннях, що підлягали його розгляду, вміти визначати актуальність та важливість теми, робити висновки на підставі дослідження.

Розробка однієї теми окремим студентом не є обов'язковою, припускається робота проблемних гуртків на спільну тему, з якої пізніше можуть «вийти» декілька різних тем або різних аспектів однієї проблеми. При роботі груп студентів рекомендовано використовувати методи «мозкового штурму» та «метод Делфі».

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Завершальна стадія наукової роботи студентів має вигляд наукової студентської конференції, де заслуховуються та підлягають обговоренню найкращі результати досліджень. Публікація результатів наукової роботи, як правило, здійснюється або у формі тез доповідей до наукової конференції, або у вигляді наукової статті. Тези доповіді до конференції оформляються у довільній формі, на папері формату А4, з одного боку, невеликим обсягом (3-7 аркушів), який розкриває загальні етапи виконання роботи та отримані результати.

Статті у збірнику наукових праць „*Розвиток економічної думки*”, яку видає кафедра економічної теорії та права, друкуються у відповідності до вимог Вищої атестаційної комісії України, за наступними правилами.

Набір тексту здійснюється в текстовому редакторі *Word*, **14 кеглем** шрифту *Times New Roman* через **1,5 інтервали**. Відступи з усіх боків аркуша – **2 см**. Абзац – 1,5. Статті мають подаватись у **двох варіантах**: електронному (дискета, CD або інший носій) та роздрукованому на папері формату А4, з одного боку.

Кожна стаття має містити в обов'язковому порядку послідовно такі елементи:

- анотація (до 300 знаків, виконується курсивом);
- постановка проблеми та її актуальність;

- аналіз останніх досліджень і публікацій за обраною тематикою із нерозв'язаною раніше часткою проблеми;
- формулювання цілей статті;
- виклад основного матеріалу (результати дослідження);
- висновки (теоретичне та практичне значення);
- список використаної літератури.

Роботи виконуються *українською* мовою.

Загальний обсяг статті не має перевищувати **13 аркушів**, але й не може бути меншим за **6 аркушів**. Для точнішого оформлення статті, та задля уникнення негараздів, слід додатково проконсультуватись із науковим керівником, проглянути наукові журнали та збірники наукових праць.

При написанні статті автор обов'язково має посилатись на використану наукову та навчальну літературу. При цьому має бути використано не менше 10 авторитетних джерел. Застосування та цитування джерел сумнівного походження або матеріалів засобів масової інформації є неприпустимим. Якщо студент вже має певні напрацювання у зазначеному секторі науки, він може посилатись на власні публікації. Нумерація посилань відбувається за номером, за яким стоїть це джерело в списку літератури. Наприклад, посилання на 17-ту сторінку дванадцятого джерела, оформляється у вигляді:

Сьогодні все довкілля Землі перетворилось в єдиний інтегральний ресурс, який інтенсивно використовується людиною [12, С.17].

При цьому сторінка позначається великою літерою, після неї ставиться крапка, після якої пробіл не робиться – одразу зазначається номер сторінки. Після номера джерела ставиться кома, після якої обов'язково ставиться пробіл. Якщо посилання здійснюється на речення чи матеріал, який розташований на двох сторінках, то він матиме вигляд [12, С.17-18]. Якщо ж підтвердження тези міститься водночас на декількох сторінках одного джерела, то воно оформляється так: [12, С.17; С.263].

Сам список літератури має оформлятися або у алфавітному порядку, або у порядку розташування посилань по тексту. Використана література у списку наводиться мовою, якою вона видана, проте посилання на зазначений текст наводиться перекладений українською. У випадку розташування списку літератури за алфавітом, спочатку наводяться українські та російські джерела, а після них – джерела іноземними мовами.

Приклади оформлення літератури:

Стаття, написана одним автором, опублікована у науковому журналі:

1. Горенко О. Боротьба з безробіттям і перспективи європейської інтеграції / О. Горенко // Людина і політика. – 2001. - № 5. – С. 113-135.

Стаття, опублікована у збірнику наукових праць, у якій декілька авторів, на початку зазначає першого автора, усіх інших авторів після назви статті:

2. Горленко І. О. Концепція збалансованого розвитку : принципи і механізми реалізації в Україні / І. О. Горленко, С. А. Лісовський, Л. Г. Руденко // Україна : географічні проблеми сталого розвитку. Зб. наук. праць : в 4-х т., - К. : ВГЛ Обрії, 2004– Т. 1. - 2004. – С. 62-70.

Між ініціалами автора, після крапок обов'язково робляться пробіли, також, за новими вимогами обов'язковим є пробіл перед двокрапкою та крапкою з комою в процесі оформлення списку літератури.

Тези доповіді до наукової конференції можуть мати вигляд:

3. Піскунов В. Про необхідність розвитку елементів плюралізму у методології демореальності / В. Піскунов // Етнонаціональний розвиток в Україні та стан української етнічності в діаспорі : сутність, реалії, конфліктності, проблеми та прогнози на порозі ХХІ століття. Матеріали п'ятої міжнар. наук.-практ. конф. – Київ-Чернівці : Вид-во КВП, 1997. – Ч. II. – С. 240-245.

або

4. Яковенко Р. В. Необхідність побудови та удосконалення системи соціально-економічного впливу на демографічні процеси / Р. В. Яковенко // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [«Наука та інновації – '2005»]. – Економічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – Т. 11. - С. 117-120.

Правило щодо застосування більше одного автора діє аналогічно до оформлення статей. При цьому ініціали авторів наведені після назви доповіді, вказуються перед прізвищем, на відміну від початку джерела. Якщо у виданні не зазначається по-батькові автора, то вказувати його не слід.

*Видання, яке не зазначає свого призначення (посібник, підручник чи монографія) **написане одним автором** оформляється у вигляді:*

5. Розпутенко І. Управління державними видатками в перехідних економіках / І. Розпутенко. – К. : Основи, 1993. – 223 с.

Перекладне видання, навчальний посібник який має двох авторів:

6. Самуельсон Пол Э. Экономика : уч. пос. / Самуельсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. ; пер. с англ. - [16-е изд.]. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2000. – 688 с. : ил. – Парал. тит. англ.

У випадку наведення іноземних прізвищ та імен, вони не змінюються і наводяться у незмінному порядку.

Навчальний посібник, підручник, або монографія, написані двома або трьома авторами:

7. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. - К. : Знання-Прес, 2002. – 313 с.

8. Базилевич В. Д. Макроекономіка : підруч. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик ; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2004. - 851 с.

Більше трьох авторів:

9. Партнерство публічної влади, громадськості та приватного сектору у процесах місцевого розвитку : монографія / [Фишко Є. О., Бойко-Бойчук О. В., Вакуленко В. М. та ін.] ; за ред. Є. О. Фишка. – К. : Вирій, 2003. – 168 с. : іл.

10. Екологічний менеджмент : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлик. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.

11. Державне регулювання економіки : підруч. / [Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З.]. – К. : Атіка, Ельга-Н, 2000. – 592 с.

Багатотомне видання:

12. Пигу А. Экономическая теория благосостояния : в 2 т. / Пигу А. – М. : Прогресс, 1985. - Т. 1. – 511 с.

Якщо конкретний том має свою назву, то слід зазначати і його:

13. Чухно А. А. Твори : у 3 т. / НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фін. України / А. А. Чухно. – К., 2006. - Т. 2 : Інформаційна постіндустріальна економіка : теорія і практика. – 512 с. – Бібліогр. : с. 502-510.

Без автора:

14. Антология экономической классики : в 2-х т. [Предисловие, составление И. А. Столяров]. – М. : МП «ЭКОНОВ», 1991. - Т. 2. – 486 с.

15. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Державний комітет статистики України ; за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Вид-во „Консультант”, 2008. – 572 с. : іл., табл.

Автореферат оформляється у такому вигляді:

16. Гребельник О. П. Формування митно-тарифної політики України за умов ринкової трансформації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.05.01 „Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / О. П. Гребельник. – К., 2003. – 42 с.

Електронні ресурси:

17. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

18. Лист Ф. Национальная система политической экономии [Електронний ресурс] / Лист Ф. – Режим доступу : <http://www.knukim-edu.kiev.ua/index.php?id=613&view=article>. – Назва з титул. екрану.

19. Статеві-вікова структура населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr-tur.narod.ru/geonas/naselukr/stat-vik/stat-vikova.htm>. - Назва з титул. екрану.

При оформленні статті чи тези у кінці зазначаються лише безпосередньо авторські сторінки {С. 93-97}. При наведенні у списку літератури книги, зазначається загальний перелік сторінок {761 с.}. Якщо є сумніви щодо потреби у зазначенні певної інформації стосовно видання – то простіше надати усю

інформацію, а потім у разі потреби видалити її – ніж потім шукати джерело заново.

Якщо в джерелі літератури, його назві, частині, що цитується або у прізвищі автора є помилка – слід наводити їх у такому вигляді, у якому вони надруковані. Саме тому важливим є зазначення номеру видання посібника чи підручника.

Зразок оформлення початку статті:

ІВАЩЕНКО Світлана Вікторівна

студентка 3-го курсу ФОФ

стац., гр. ОА-02-3

РИНОК ЄВРООБЛІГАЦІЙ В КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В статті розкриваються закономірності та принципи функціонування ринку міждержавних цінних паперів на регіональному ринку. Особливу увагу...

Постановка проблеми та її актуальність. Розвиток інтеграційних...

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільший внесок...

Цілі статті. Метою цієї статті є...

Виклад основного матеріалу. Трансформаційні процеси...

Висновки.

Список використаної літератури.

Напівжирним шрифтом виділяються лише наведені вище заголовки, в решті тексту дозволяється використовувати лише курсив, у потрібних для цього випадках.

Таблиці оформляються з правого краю, зверху:

Таблиця 1

Порівняльна характеристика різних видів економічної діяльності

Характеристика	Фізична праця (проста)	Розумова праця	

Якщо таблиця не вміщується на 1 сторінку, можна продовжувати на наступних сторінках, зазначаючи при цьому:

Продовж. табл. 1

--	--	--	--

Рисунки та інший ілюстративний матеріал мають бути оформлені знизу, таким чином:

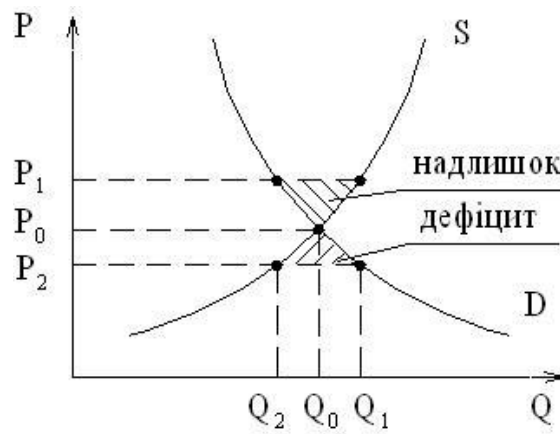

Рис. 1. Ринкова рівновага

Таблиці та рисунки нумеруються у порядку зазначення їх у тексті статті.

До матеріалу статті в обов'язковому порядку має бути доданий інформаційний аркуш із зазначенням ПІБ студента, групи, курсу, форми навчання, наукового керівника, контактного телефону, назви доповіді.

ПІСЛЯМОВА

Вплив на поведінку людини за допомогою моральних норм, які формуються у тому числі в процесі наукової роботи, здійснює поштовх для позитивного руху суспільства у своєму розвитку. Підприємництво та бізнес, обґрунтовані етичними нормами та моральними принципами, в змозі покращити загальний добробут, загальнодержавний психологічний стан суспільства, сприяти створенню свідомої та дієздатної ноосфери. Мотивація економічної діяльності доволі часто знаходиться в суперечності з етичними нормами, тому одним із завдань науково-дослідної роботи студентів є узгодження та взаємоаналіз цих факторів. Науковий керівник в цьому процесі виконує не лише науково-аналітичну та організаційну, а й виховну роботу.

Спільне проведення студентських наукових досліджень представниками різних вузів буде спроможне сприяти пришвидшенню темпів розбудови науково-дослідницької інфраструктури регіонів, зміцненню нових форм міжвузівської співпраці, посиленню конкуренції між вузами у даній сфері. Головне, щоб така ситуація не призвела до формалізації та показовості наукової діяльності, що дуже швидко може знищити усі позитивні здобутки в цій сфері.

Дотримання наведених у посібнику рекомендацій дозволить студенту виконати усі наведені завдання наукової роботи, задовольнити особисті потреби щодо його визнання, отримати навички наукового аналізу, вміння правильно оформляти наукові

праці. Науковий керівник в разі дотримання запропонованих порад зможе ефективно організувати процес наукового пошуку студентів, правильно виконати завдання, поставлені керівництвом, продовжити рух у напрямі особистого самоудосконалення.

З М І С Т

Вступ	3
1. Загальні положення	5
2. Послідовність виконання	9
3. Орієнтовні напрямки наукових досліджень студентів	16
4. Вибір методології	23
5. Вимоги до оформлення результатів дослідження	28
Післямова	38

Виготовлено в ПП «ПіК»
м. Кіровоград.
E-mail:pik@gmail.com

Формат 84X108 1/32. Ум. друк. арк. 1,6.
Папір офсетний.
Замовлення № 29. Наклад 100 прим.